

Bilim Felsefesinin Temel Problemleri

1. Klasik (Geleneksel) Bilim Anlayışı vs. Çağdaş Bilim Anlayışı

A. Klasik (Geleneksel) Bilim Anlayışı

Odak: Pozitivizme (olguculuğa) dayanır. Sadece deney ve gözlem yapılabilen somut olgular "bilim" kabul edilir (özellikle doğa bilimleri).

İlerleme: Bilim sürekli, kesintisiz ve doğrusal bir çizgi hâlinde ilerler. Günün birinde insanlığın tüm sorunlarını çözecektir.

Tarafsızlık: Bilim ve bilim insanı tamamen nesneldir (objektiftir). Kişisel inançlar, önyargılar veya değerler bilime karışmaz.

B. Çağdaş (Modern) Bilim Anlayışı

Odak: Sadece doğa bilimlerini değil, farklı boyutları ve diğer bilim dallarını da kapsar. Amacı fayda sağlamaktan çok, insanın bilme ihtiyacını karşılamaktır.

İlerleme: Bilim doğrusal ilerlemez; genel kabullerin (paradigmaların) zaman zaman yıkılıp değişmesiyle sıçramalar yaşar.

Tarafsızlık: Bilim, onu yapan bilim insanından bağımsız düşünülemez. Bilim insanının kültürü, psikolojisi ve inançları bilime mutlaka etki eder.

2. Bilimin Yöntemi Problemi ve Sözde Bilim

Bilimin asıl amacı güvenilir ve nesnel bilgiye ulaşmaktır. Felsefe, neyin bilimsel yöntem olduğunu ve neyin olmadığını belirlemeye çalışır.

Neden Önemli?: Gerçek bilimi, bilim gibi görünen ama aslında test edilemeyen, kanıtlanamayan "Sözde Bilim"den (astroloji vb.) ayırmak hayati önem taşır. Aksi takdirde toplum sağlık, teknoloji gibi konularda ciddi zararlar görebilir.

3. Çağdaş Bilim Anlayışının Üç Büyük Filozofu

I. Rudolf Carnap (Ürün Olarak Bilim & Doğrulanabilirlik)

Carnap'a göre bilimi anlamak için ortaya çıkan "ürüne" (bilgiye) bakmalıyız. Bir bilginin bilimsel olabilmesi için anlamlı ve deney/gözlemle doğrulanabilir olması gerekir. Metafiziksel (ruh, Tanrı gibi) konular doğrulanamayacağı için anlamsızdır ve bilim dışıdır.

Doğrulama İkiye Ayrılır:

- **Doğrudan doğrulama:** Gözle görülen şeyler (Örn: Ağaç yeşildir).
- **Dolaylı doğrulama:** Laboratuvar veya araç gerektiren şeyler (Örn: Ağaç fotosentez yapar).

II. Thomas Kuhn (Etkinlik Olarak Bilim & Paradigma)

Kuhn'a göre bilimi yapan insandır, bu yüzden bilimi tarihsel ve toplumsal bir "etkinlik" olarak görmeliyiz.

Paradigma Kavramı: Bir dönemde bilim dünyası tarafından ortaklaşa kabul edilen genel bakış açısıdır (Örn: "Dünya düzdür" inancı eski bir paradigmaydı).

İlerleme Nasıl Olur?: Bilim sürekli birikerek ilerlemez. Eskiden işe yarayan paradigma artık sorunları çözemediğinde bir "bunalım" (olağanüstü bilim dönemi) yaşanır. Sonunda eski görüş tamamen yıkılır ve yerine yeni bir paradigma gelir (Bilimsel Devrim).